

het Leger des Heils was groot. Vijanden heeft het gedurende zijn bestaan weinig gehad. Wel opponenten, die bezwaren hadden tegen het straffe en spectaculaire optreden dat niet zou passen bij Hem die zijn stem niet op de straten verhief. Maar de militair aandoende organisatie was dan ook een afwijking van de lijn van de Wesleys en Whitefield. Zij beperkten zich tot het Woord.

Zo ontmoeten wij op allerlei plaatsen waar een directe of stille invloed van het Réveil doorwerkte, een sfeer van welwillendheid tegenover het methodisme. Merkwaardig daarbij is dat Wesleys leer van de 'perfection' nooit afgewezen werd, terwijl de Nederlandse protestant daarin toch een ongeoorloofde grensoverschrijding, een ketterij had kunnen zien. Nergens komen wij tegen dat Wesley te pretentius is geweest. De dissertatie van C.N. Impeta (1903) over deze doctrine was zelfs waarderend. Impeta legt uit dat Wesley geen irreële idealen najoeg. Hij bedoelde dat de zonde geen macht meer had en de strijd zou verliezen tegenover het wapen van de liefde tot God en de naaste. Van een christen mag geloofd worden dat hij een ander mens is geworden. Niet met nieuwe hoedanigheden. Hij blijft dezelfde mens. Wel met een ware bereidheid tot dienen, in een volkomenheid waarvan 2 Timotheüs 3:17 spreekt.³² H. Berkhof heeft er in zijn *Christelijk geloof* op geattendeerd, dat de positiekeuze van Wesley serieuzer genomen moet worden dan doorgaans geschiedt, al zullen wij het begrip 'volmaaktheid' liever mijden in verband met de opgeroepen associaties. Maar Wesleys oogmerk was 'scriptural perfection', geen 'sinless perfection'. Wij staan nog in de bedéling van de voorlopigheid. Maar God ziet vooruit. De richting is aangegeven, de eindpaal is in zicht.³³

Weerstand

In tegenstelling tot alle omringende landen heeft Nederland in de negentiende eeuw geen stichting van een methodistenkerk gekend. Ondanks de waardering waren de bezwaren blijkbaar overwegend. Inderdaad zijn de kritische stemmen, met name van buiten het Réveil, niet mis te verstaan geweest.

Wij beginnen maar weer bij W. Broes, de goed ingelichte getuige bij het begin van het tweede kwart der negentiende eeuw. Zijn eulogie over Wesleys 'weldadig onweer', en 'heilzame koestering' schept verwachtingen.

32. C.N. Impeta, *De leer der Heiliging en Verlossing bij Wesley en Fletcher*, Leiden, 1913, 226v.

33. H. Berkhof, *Christelijk geloof*, Nijkerk, 1973, 446v. J. van den Bergs mening dat H. Bavinck in zijn *Gereformeerde Dogmatiek* het perfectionisme afwijst ('Contacten', NAK, 96) is niet geheel juist. Bavinck noemt deze leer *eenzijdig* (*Gereformeerde Dogmatiek*, tweede druk, deel I, 1906, 197).